

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 22 päivänä kesäkuuta 2022

476/2022

Laki

raideliikennelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan raideliikennelain (1302/2018) 186 §,

muutetaan 3 §:n 5 momentti, 15 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohta, 80 §:n 1 momentti, 117 §, 140 §:n 4 momentti, 148 §:n 1 momentti, 165 §:n 1 momentti, 187 §:n 1 momentti, 189 §:n otsikko ja 192 §:n 13 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 80 §:n 1 momentti laissa 1254/2020 ja 192 §:n 13 momentti laissa 1507/2019, sekä

lisätään 80 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1254/2020, väliaikaisesti uusi 6 ja 7 momentti sekä lakiin uusi 186 b ja 186 c § ja 189 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1254/2020, uusi 5 momentti seuraavasti:

3 §

Soveltamisalan rajaukset

Kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijaa koskevat 21 luvun lisäksi 165–167, 170–174, 177–180, 183 sekä 186 a–189 §.

15 §

Rautatiejärjestelmän turvallisuuden ja yhteentoimivuuden valvonta

Liikenne- ja viestintävirasto valvoo:

3) että rautatieliikenteen harjoittajat ja rataverkon haltijat toimivat turvallisuusjohtamisjärjestelmiensä ja turvallisuuden hallintajärjestelmiensä mukaisesti ja että nämä järjestelmät ovat 10, 11 ja 30 §:n mukaisia;

5) varautumista poikkeusoloihin sekä häiriötilanteisiin rautatiejärjestelmässä varmistaa, että rautatieliikenteen harjoittaja ja rataverkon haltija toteuttavat turvallisuusjohtamisjärjestelmässään kuvaamiaan menettelyjä, 171 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toiminnanharjoittajat laativat valmiussuunnitelman sekä toteuttavat sen mukaisia toimenpiteitä häiriötilanteissa;

Venäjän federaatiosta saapuvat kalustoyksiköt

Venäjän federaatiosta saapuvilla Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä käytettävillä kalustoyksiköillä on oltava Liikenne- ja viestintäviraston myöntämä käyttöönottolupa. Virasto myöntää käyttöönottoluvan sellaisille kalustoyksiköille ja kalustoyksikkötyypeille, joilla on Venäjän federaatiossa tai muussa rautatieliikenteen yhteistyöjärjestöön (OSJD, Organisation for Co-operation of Railways) kuuluvassa valtiossa, jäljempänä *OSJD-jäsenvaltio*, voimassa oleva käyttöönottolupa tai siihen rinnastettava lupa. Kalustoyksiköillä saa liikennöidä ainoastaan Suomen ja Venäjän välisessä suorassa kansainvälisessä rautatieliikenteessä. Kalustoyksikköjä koskevista vaatimuksista määrätään suorasta kansainvälisestä rautatieliikenteestä Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä tehdyssä sopimuksessa (SopS 85/2016) ja sen nojalla tehdyssä liikenne- ja viestintäministeriön ja Venäjän federaation liikenneministeriön välisessä sopimuksessa (SopS 87/2016) ja sen liitteissä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, OSJD-alueelle rekisteröityjä puutavara- ja säiliökuljetuksiin tarkoitettuja kalustoyksiköitä saa käyttää myös Suomen sisäisiin puutavara- ja kemikaalikuljetuksiin, jos kalustoyksikön omistaja on Suomessa toimiva yritys tai yhteisö, Suomessa toimivan yrityksen kokonaan omistama kolmannessa maassa toimiva tytäryritys taikka Suomessa toimiva lastinantaja on tehnyt pitkäaikaisen vuokrasopimuksen Euroopan talousalueelle sijoittuneen vaunukaluston omistajan kanssa kaluston käytöstä.

Liikenne- ja viestintäministeriön, Liikenne- ja viestintäviraston ja Väyläviraston on yhteistyössä rautatieyritysten, kalustoyksiköiden omistajien ja lastinantajien kanssa seurattava tarvetta jatkaa 6 momentissa tarkoitettua poikkeusmenettelyä ja poikkeusmenettelyn vaikutuksia rautatieturvallisuuteen, rataverkkoon ja rautatiemarkkinoiden toimivuuteen sekä tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi.

Ratakapasiteetin hakeminen

Ratakapasiteettia on haettava rataverkon haltijalta kutakin aikataulukautta varten aikaisintaan 12 kuukautta ja viimeistään kahdeksan kuukautta ennen aikataulukauden voimaantuloa. Uutta ratakapasiteettia tai ratakapasiteetin muutosta voidaan hakea säännöllistä liikennettä varten myös ratakapasiteetin jakamista koskevan päätöksen antamisen jälkeen.

Jos 1 momentissa tarkoitetun säännönmukaisen kutakin aikataulukautta koskevan ratakapasiteetin haku- ja jakoprosessin jälkeen rataverkon haltijalla on ylimääräistä ratakapasiteettia jaettavana, rataverkon haltija voi käynnistää täydentävän ratakapasiteetin haku- ja jakomenettelyn. Rataverkon haltijan on julkaistava verkkoselostuksessaan tällaista täydentävää ratakapasiteetin haku- ja jakomenettelyä koskevat menettelytavat ja sitä koskeva aikataulu.

Jos ratakapasiteetin hakija ja rataverkon haltija ovat tehneet 116 §:ssä tarkoitetun puitesopimuksen ratakapasiteetin käytöstä, ratakapasiteettia on haettava kyseisen sopimuksen mukaisesti.

Jos rataverkon haltija edellyttää ratakapasiteetin hakijalta 126 §:ssä tarkoitettua ratakapasiteetin varausmaksua tai vakuuksia ratakapasiteettia haattaessa, rataverkon haltijan on ilmoitettava tästä 131 §:ssä tarkoitetussa verkkoselostuksessaan.

Tarkemmat säännökset ratakapasiteetin hakemisesta ja hakuajoista sekä rautatieliikenteen aikataulukaudesta ja niihin liittyvistä määräajoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Ratakapasiteetin hakija voi hakea valtion rataverkon haltijalta ratakapasiteettia myös Euroopan talousalueen kansainvälistä rautatiereittiä varten.

140 §

Ratamaksun perusmaksun alennukset ja korotukset

 Rataverkon haltija saa periä korotettua maksua myös rataverkon uudistamisesta tai parantamisesta aiheutuneiden investointikustannusten kattamiseksi.

148 §

Säätelyelimen päällikkö

Valtioneuvosto nimittää säätelyelimen päällikön viideksi vuodeksi kerrallaan. Säätelyelimen päällikön kelpoisuusvaatimuksena on virkaan soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, hyvä perehtyneisyys rautatieliikenteen toimialaan tai muuhun verkkotoimialaan ja virkaan kuuluviin tehtäviin.

165 §

Onnettomuuksista ja vaaratilanteista ilmoittaminen

Rautatieliikenteen harjoittajan, rataverkon haltijan, 159 §:ssä tarkoitetun toiminnanharjoittajan ja kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijan on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle niiden tietoon tulleista onnettomuuksista ja vaaratilanteista. Kaupunkiraideliikenteen osalta ilmoitusvelvollisuus koskee vakavia onnettomuuksia ja muita kuin yleiseltä merkitykseltään vähäisiä metro- ja raitio- liikenteen onnettomuuksia ja vaaratilanteita.

186 b §

Lupa liikkua rataverkolla kalustoyksikön siirtämiseksi

Liikenne- ja viestintävirasto voi hakemuksesta myöntää määräaikaisen luvan liikkua rataverkolla sellaisen kalustoyksikön siirtämiseksi, jolla ei ole 61 tai 62 §:ssä tarkoitettua markkinoillesaattamislupaa eikä 79 §:ssä tarkoitettua käyttöönottolupaa. Lupa voidaan myöntää enintään kymmeneksi kuukaudeksi. Tässä pykälässä tarkoitettu siirtolupa ei voi koskea oikeutta harjoittaa kaupallista liikennettä.

Hakijan on siirtoluvan myöntämisen edellytysten arvioimiseksi toimitettava Liikenne- ja viestintävirastolle hakemuksen yhteydessä suunnitelma kalustoyksikön siirrosta sekä toimenpiteistä, joilla varmistetaan turvallisuus rautatiejärjestelmässä. Lisäksi hakemuksen liitteenä on oltava sen rataverkon haltijan lausunto, jonka rataverkolla kalustoyksikön siirto on tarkoitus toteuttaa. Siirtoluvan myöntämisen edellytyksenä on, että rautatiejärjestelmän turvallisuus ei vaarannu siirron johdosta.

Liikenne- ja viestintävirasto voi sisällyttää siirtolupaan rajoituksia ja ehtoja, joilla varmistetaan rautatiejärjestelmän turvallisuus.

Mitä 56 §:ssä säädetään kiinteän rakenteellisen osajärjestelmän käyttöönottoluvan peruuttamisesta, koskee myös tämän pykälän nojalla myönnettyä lupaa.

Testi- ja pilottihankkeita koskevat vaatimukset

Rataverkon haltijan, rautatieliikenteen harjoittajan, kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijan ja kaupunkiraideliikenteen harjoittajan on ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle, jos niiden tarkoituksena on käynnistää rataverkolla tai sen osalla ilman kuljettajaa tapahtuvan autonomisen junaliikenteen tai rataverkon ja kaupunkiraideliikenteen rataverkon yhdistävää liikennettä koskeva testi- tai pilottihanke. Rataverkon haltijan tai rautatieliikenteen harjoittajan on myös ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle, jos rataverkolla käytetään liikkuvaa laboratoriota tai muuta kalustoa radan testaukseen liittyvään työhön ja sen edellyttämään liikkumiseen. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kolme kuukautta ennen hankkeen aloittamista.

Liikenne- ja viestintävirastolle on 1 momentin mukaisen ilmoituksen yhteydessä toimitettava testi- tai pilottihanketta tai radan testausta koskeva suunnitelma. Suunnitelman on sisällettävä tiedot hankkeesta ja sen vastuutahoista, hankkeen toteutusaikataulusta sekä toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että hanke ei vaaranna rautatiejärjestelmän turvallisuutta. Jos ilmoituksen tekijä on muu kuin rataverkon haltija, ilmoitukseen on sisällytettävä myös lausunto siltä rataverkon haltijalta, jonka rataverkolla testi- tai pilottihanke on tarkoitus käynnistää.

Jos ilmoitus on puutteellinen, Liikenne- ja viestintäviraston on viipymättä varattava ilmoittajalle tilaisuus täydentää ilmoitustaan kohtuullisessa määräajassa, joka ei saa olla kahta viikkoa lyhyempi.

Jos hanketta on tarvetta jatkaa alkuperäisessä suunnitelmassa esitettyä pidempään, hakijan on tehtävä uusi ilmoitus Liikenne- ja viestintävirastolle tai jatkettava toimintaa normaalina rautatieliikenteen harjoittamisena, jolloin liikennöinnin on täytettävä kaikki tämän lain mukaiset liikennöinniltä edellytetyt vaatimukset. Uuden ilmoituksen yhteydessä on myös täydennettävä ilmoitukseen liitettävää suunnitelmaa ainakin siltä osin kuin se koskee hankkeen aikataulua.

Kun Liikenne- ja viestintävirastolle on ilmoitettu 1 momentissa tarkoitettu testi- tai pilottihankkeesta tai liikkuvan laboratorion tai muun liikkuvan kaluston käyttämisestä radan testaukseen liittyvään työhön ja sen edellyttämään liikennöintiin, tällainen liikkuminen suljetulla rataverkolla voidaan järjestää 18 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Oikaisuvaatimusmenettely

Liikenne- ja viestintäviraston 21–23, 26–28, 36, 41, 50, 52, 55–58, 63 ja 64, 66–68, 70, 74–80, 82, 85, 154, 156, 164, 186 b ja 186 c §:n mukaiseen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä kiireellisenä ja joka tapauksessa kahdessa kuukaudessa oikaisuvaatimuksen vastaanottamisesta.

Viranomaisten oikeus luovuttaa ja vastaanottaa tietoja

Jos Suomessa toimiluvan ja turvallisuustodistuksen saanut rautatieyrittäjä tai muu rautatieliikenteen harjoittaja toimii myös toisessa ETA-valtiossa tai toisessa ETA-valtiossa toimiluvan ja turvallisuustodistuksen saanut rautatieyrittäjä tai muu rautatieliikenteen harjoittaja toimii Suomessa, Liikenne- ja viestintävirastolla on tietojen salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus luovuttaa EU-lainsäädännön edellyttämän valvonnan kannal-

ta välttämättömiä luvan hallintaa ja voimassaoloa koskevia tietoja toiselle ETA-valtion toimivaltaiselle viranomaiselle ja EU-virastolle sekä vastaanottaa niiltä vastaavia tietoja.

192 §

Siirtymäsäännökset

Rautatieyrityksen, joka vastaa myös rataverkon hallinnasta, on järjestettävä rataverk-
konsa 104–107, 109 ja 111 §:ssä edellytetyllä tavalla viimeistään 1 päivästä heinäkuuta
2023.

Tämä laki tulee voimaan 23 päivänä kesäkuuta 2022. Lain 80 §:n 6 ja 7 momentti ovat
voimassa 31 päivään joulukuuta 2026.

Turussa ja Helsingissä 22.6.2022

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka